

LES DIFICULTATS EN LA LECTOESCRITURA

Aprendre a llegir i escriure és un dels aprenentatges més rellevants que es consoliden durant l'etapa d'educació primària. Normalment, als 5-6 anys d'edat, els nens i nenes comencen a comprendre i automatitzar el principi alfabètic, i és quan fan les seves primeres associacions entre grafemes i fonemes (és a dir, és quan comencen a ser capaços d'associar les lletres amb els seus sons). En el primer cicle de primària, els alumnes continuen amb aquest procés d'aprenentatge de la lectoescriptura, i és durant la resta dels cursos d'aquesta etapa quan consolidaran l'aprenentatge d'aquestes habilitats. L'adquisició d'aquestes habilitats és important perquè intervenen en totes les assignatures acadèmiques, de manera que l'alumne necessitarà saber llegir i escriure per aprendre i tenir èxit escolar.

Els lectors experts podem percebre la lectura com un acte espontani, però si l'analitzem ens adonarem que intervenen diferents operacions. Aquestes operacions són les que els infants han d'adquirir durant l'etapa d'aprenentatge de la lectura; concretament, estem parlant de dues maneres de processar la informació o dues vies per accedir a la lectura. En primer lloc, la via fonològica és la que ens permet accedir al significat de les paraules escrites descodificant els símbols gràfics en els seus fonemes corresponents, és a dir, seguint les Regles de Conversió Grafema-Fonema (RCGF). En segon lloc, la via lèxica comporta un reconeixement immediat de les paraules escrites sense necessitat de formar la seqüència de fonemes que les formen, atès que fem ús de la nostra memòria visual que recorda la fonologia i la ortografia de les paraules conegudes. Aquesta segona via es va consolidant amb el propi bagatge lector, gràcies al qual anem ampliant el nostre vocabulari. Tant la via lèxica com la fonològica influeixen també en el procés d'escriptura, de manera que la detecció precoç de possibles alteracions en una o en les dues vies esdevé molt important.

Les dificultats en la lectoescriptura es donen quan es presenten alteracions en la via fonològica i/o en la lèxica. No obstant, cal tenir en compte que el dèficit serà sempre una barreja entre les alteracions que presenta l'infant i les seves habilitats (per exemple, un nen amb una alteració en la via fonològica, utilitzarà la via lèxica per llegir). Voleu saber quines són les dificultats que podem detectar segons el tipus d'alteració?. Doncs, continueu llegint!

Dificultats en l'ús de la via fonològica

En la lectura:

- Dificultats en la lectura de paraules desconegudes o poc familiars.
- Dificultats en la lectura de pseudoparaules (paraules que no existeixen).
- Intenten reconèixer les paraules mitjançant algun element que els resulti familiar. Degut a això, cometen diferents tipus d'errors:
- Errors de lexicalització: quan un alumne llegeix "vidre" en comptes de "vitri" (ho fa per proximitat sonora), o quan llegeix "suc" en comptes de cuc (per proximitat ortogràfica).
- Errors derivatius: quan llegeixen una paraula respectant la seva arrel però canviant el seu sufix, com "fila" en comptes de "filera".

En l'escriptura:

- Dificultats a l'hora d'escriure paraules que no coneixen, ja que no operen bé amb les Regles de Conversió Grafema-Fonema.
- Poden realitzar omissions de lletres, o confondre una lletra amb una altra.
- Substitueixen les pseudoparaules per paraules conegudes.
- Cometen errors derivatius (per exemple, escriuen "paper" en comptes de "papereria") i errors fonètics.
- Fan rotacions de lletres que són semblants, és a dir, poden confondre la /d/ amb la /b/, la /p/ amb la /q/...
- Poden invertir l'ordre de les lletres que formen les paraules, com per exemple escriure "al" en comptes de "la".

Dificultats en l'ús de la via lèxica

En la lectura:

- Percebem que triguen el mateix en llegir paraules conegudes que desconegudes, de manera que totes les paraules les han de descodificar utilitzant les Regles de Conversió Grafema-Fonema.
- La seva lectura és lenta, sense fluïdesa.
- Llegiran malament paraules de procedència estrangera (la paraula "light" la llegirien com "líkt").
- Poden confondre paraules homòfones, com "votar" i "botar".
- Com a conseqüència de l'esforç que els suposa la lectura, poden fer omissions, addicions o substitucions de lletres.

En l'escriptura:

- Fan moltes faltes ortogràfiques.
- Poden escriure una mateixa paraula de maneres diferents. Com a exemple, la paraula "herba" la poden escriure com /erva/, /erba/, /herva/ i /herba/. Això és deu a que existeixen grafemes que s'associen a més d'un fonema (la lletra "b" pot ser /b/ o /v/).
- Escriuen de forma incorrecta les paraules estrangeres.
- Ometen les lletres que no sonen, com la "h" o les de final de paraula ("arribar" escriuen "arriba").

En conclusió, és important detectar possibles dificultats en la lectoescriptura de forma precoç observant signes d'alerta, així aconseguirem que el nen/a rebi una intervenció el més aviat possible que l'ajudi a superar les seves dificultats, i a adquirir les estratègies que evitaran resultats negatius en altres assignatures.

Sandra Cancio

Graduada en Educació Primària per la UB

Professora a l'Atelier